веде Реєстр страхових брокерів і має певні повноваження компетентний орган (Національна комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг); передбачені санкції до брокерів; передбачені вимоги до розкриття інформації і порядку укладання договорів. До основних недоліків можна віднести відсутність зобов'язань страхового брокера перед своїми контрагентами щодо надання відповідної інформації та грошового забезпечення брокерської діяльності шляхом страхування професійної відповідальності;

– інститут страхового брокерства в нашій країні знаходиться на початку свого розвитку, це пов'язано з низкою причин (кризові явища в економіці країни, низька культура добровільного страхування, недовіра страхувальників до вітчизняного страхового ринку та страхових брокерів взагалі, екстенсивний розвиток страхових компаній, недостатня професійна компетентність страхових брокерів і т.і.), але як вказує світовий досвід кризові явища сприяють очищенню страхового ринку і відповідному формуванню основ майбутньої роботи для всіх учасників цього ринку.

Література:

1. Осадець С.С. Страхування [Текст] : Підручник / С.С. Осадець [та ін.] ; наук. ред. С.С. Осадець ; Київський національний економічний ун-т, Українська фінансово-банківська школа. - К. : КНЕУ, -С. 76.

2. Директива 2020/92/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС від 09.12.2002 р. про страхове посередництво – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a80

3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-14 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14

4. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80

5. Постанова КМУ «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18.12.1996 р. № 1523 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF

6. «Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів» затверджене Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 736 від 28.05.2004 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04

7. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/1060.html.

8. Офіційний сайт компанії «Страховий брокер «Дедал» – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dedal.ua/company/confidence_without_anxieties/

9. Махортов Ю.О. Роль страхових брокерів у розвитку страхового ринку України [Текст] / Ю.О. Махортов, Н.О. Теличко // Економічний вісник Донбасу. -2009. -№ 4(18). –С.122-129.0.

Стаття надійшла: 06.10.2012 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Міщенко В.А.

УДК 303.094.6: 330.143

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕРВАЛЬНОГО ПРОГНОЗУ ДИНАМІКИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Блага В.В., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. *Прогнозування обсягів продажів продукції, а також витрат, цін і прибутку є важливою задачею при плануванні комерційної діяльності підприємства. Тому ця стаття присвячена розгляду теоретичних, методичних та практичних питань використання аналізу в прогнозуванні і максимізації прибутку підприємства.*

Ключові слова: *аналіз факторів, максимізація прибутку, математичні моделі, оптимізаційна задача, аналіз стійкості, інформаційна система.*

The abstract. *Forecasting of production sales volumes, and also expenses, prices and profit is an important problem for the enterprise commercial activity planning. Therefore this article is devoted to considerations of theoretical, methodical and practical questions of the analysis use in forecasting and maximisation of the enterprise profit.*

Keywords: *factor analysis, profit maximisation, mathematical models, optimising problem, firmness analysis, information system.*

Постановка проблеми. Забезпечення динаміки сталого розвитку підприємства визначається його спроможністю здійснювати фінансування відтворювального процесу на розширеній основі. А для цього необхідно, в першу чергу, отримувати прибуток, що забезпечує розширене відтворення підприємства, тобто прибуток певної величини і якості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В нових умовах формування ринкових відносин, функціонування підприємств із різними формами власності необхідно шукати нові шляхи підвищення ефективності суспільного виробництва, а також уміло використовувати економічні методи керування підприємством. У цьому зв’язку зростає роль економічного аналізу, що є функцією керування. Такий аналіз дозволяє одержати нові характеристики досліджуваного об’єкта дослідження і застосувати обґрунтоване управлінське рішення, що веде до досягнення мети об’єкта [1].

Важливе значення для підприємства має аналіз резервів збільшення прибутку та його рейтингова оцінка. Визначення резервів збільшення прибутку базується на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації. У процесі виявлення резервів виділяють три етапи: аналітичний – на цьому етапі виявляють і кількісно оцінюють резерви; організаційний – розробляють комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів; функціональний – коли практично реалізують заходи і контролюють їх виконання [2, 3]. Кінцева рейтингова оцінка враховує всі найважливіші параметри (показники) фінансово-господарської і виробничої діяльності підприємства. При її будуванні використовують дані про виробничий потенціал підприємства, рентабельність його продукції, ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, стан і розміщення засобів, їх джерел [4, 5].

Невирішені складові загальної проблеми. Щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, треба шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання. Резерв – це кількісна величина. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів збільшення прибутку базується на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації. Економічна ефективність – це обов'язковий і найважливіший фактор при розробці і впровадженні інформаційної системи автоматизації в будь-якій предметній області. Лише завдяки прибутку, що виражається в економії засобів, запровадження системи є не тільки зручним, а й економічно вигідним. Тому постає задача розробки та впровадження на підприємстві інформаційної системи підтримки процесу прийняття управлінського рішення максимізації прибутку підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є удосконалення механізму прогнозування розвитку прибутку підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Менеджер у процесі прийняття управлінських рішень застосовує інтуїтивні методи. Використання системи підтримки прийняття рішень, що має дані про продажі, ціни, постійні і змінні витрати за різні інтервали часу (місяць, квартал, рік) і по різним видам продукції, а також систему моделей, що об'єднані одним інтерфейсом, дозволяє приймати керуючі рішення з використанням результатів моделювання, реалізуючи які може бути отриманий максимальний прибуток, тобто найбільш ефективно досягнута мета діяльності комерційного підприємства.

Система підтримки прийняття рішень обов’язково повинна містити наступні елементи: заставку; головне меню; підсистеми інформаційної системи у виді графіків і таблиць. Елементи інформаційної системи поєднуються між собою за допомогою користувальницького інтерфейсу, що забезпечує зручний перегляд вхідних, проміжних даних і результатів. Розглянемо це на прикладі конкретного підприємства. Динаміка зміни прибутку підприємства впродовж 2009 – 2011 рр.: у 2009 р. 492,5 тис. грн., у 2010 р.

269,3 тис. грн., у 2011 р. 849,9 тис. грн. Урахування випадкової компоненти необхідне для прогнозування майбутніх рівнів явища. Для адекватного прогнозування був побудований інтервальний прогноз, що враховує відхилення від теоретичного рівня, які обумовлені випадковими факторами.

Величина довірчих меж визначається в загальному вигляді так:

$$\widehat{y}_{iпрогн} \pm t_{\alpha} \frac{S_{\bar{y}}}{\sqrt{n}}, \quad (1)$$

де $\widehat{y}_{i.прогн}$ – відповідне прогнозне значення (його знаходять, підставляючи в рівняння тренду відповідне значення t);

$S_{\bar{y}}$ – середнє квадратичне відхилення від тренду;

t_{α} - табличне значення t – критерію Ст'юдента за рівнем значущості.

Величина $S_{\bar{y}}$ визначається за формулою:

$$S_{\bar{y}} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{n}(y_i - \widehat{y}_{iпрог})^2}{n-m}}, \quad (2)$$

де y_i і $\widehat{y}_{i.кориг}$ – відповідно фактичні й теоретичні, скориговані на сезонність значення динамічного ряду (для знаходження $\widehat{y}_{i.кориг}$ необхідно отримані теоретичні рівні помножити на відповідні індекси сезонності);

n - кількість рівнів ряду;

m - кількість параметрів рівняння тренду (для рівняння прямої m=2).

Для нашого випадку $S_{\bar{y}}$ дорівнюватиме (табл. 1.):

Таблиця 1 – Розрахунок середнього квадратичного відхилення рівнів прибутку від теоретичних значень, скоригованих на індекс сезонності за період 2009-2011 рр.

Рік	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
y_i (2009 р.)	-122,0	-93,4	-75,6	15,3	28,7	51,2	12,6	-20,8	-44,2	110,5	226,8	403,4	492,5
y_i (2010 р.)	320,3	180,2	60,2	25,4	40,1	47,0	63,4	126,6	388,2	-30,7	-349,9	-601,5	269,3
y_i (2011 р.)	16,1	19,2	22,7	51,1	163,7	336,3	199,4	60,3	39,3	-13,7	-28,9	-15,6	849,9
Усього за період	214,4	106,0	7,3	91,8	232,5	434,5	275,4	166,1	383,3	66,1	-152,0	-213,7	1611,7
У середньому	71,5	35,3	2,4	30,6	77,5	144,8	91,8	55,4	127,8	22,0	-50,7	-71,2	44,8
$\widehat{y}_i$ (2009 р.)	46,8	47,2	47,6	48,0	48,4	48,8	49,2	49,6	50,0	50,4	50,8	51,2	588,0
$\widehat{y}_i$ (2010 р.)	51,6	52,0	52,3	52,7	53,1	53,5	53,9	54,3	54,7	55,1	55,5	55,9	644,7
$\widehat{y}_i$ (2011 р.)	56,3	56,7	57,1	57,5	57,9	58,2	58,6	59,0	59,4	59,8	60,2	60,6	701,3
Усього за період	154,7	155,9	157,0	158,2	159,4	160,6	161,8	162,9	164,1	165,3	166,5	167,7	1934,0
У середньому	51,6	52,0	52,3	52,7	53,1	53,5	53,9	54,3	54,7	55,1	55,5	55,9	-
$I_{сез}$	1,4	0,7	0,05	0,6	1,5	2,7	1,7	1,0	2,3	0,4	-0,9	-1,3	-
$\widehat{y}_{i.кориг}$ (2009 р.)	64,9	32,1	2,2	27,9	70,6	132,1	83,8	50,6	116,7	20,1	-46,4	-65,2	
$\widehat{y}_{i.кориг}$ (2010 р.)	71,5	35,3	2,4	30,6	77,5	144,8	91,8	55,4	127,8	22,0	-50,7	-71,2	

Продовження табл 1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
$\hat{y}_{i.кориг}$ (2011 р.)	78,0	38,5	2,7	33,3	84,4	157,6	99,8	60,2	138,8	23,9	-55,0	-77,3	
$S_{\bar{y}}$ (2009 р.)	9,70	10,51	12,58	7,40	17,02	31,40	16,50	5,10	4,70	22,30	30,90	58,00	226,11
$S_{\bar{y}}$ (2010 р.)	1,98	36,90	10,70	9,60	20,10	32,89	26,60	31,21	88,40	1,49	68,70	115,36	443,93
$S_{\bar{y}}$ (2011 р.)	16,14	9,89	4,35	23,24	42,55	84,70	51,30	31,00	30,50	1,75	14,30	15,93	325,65
Усього за період													995,69

Висновки. У період становлення ринкових відносин в Україні значно зростає роль прибутку як джерела забезпечення інтересів держави, власників та персоналу підприємств. Тому, однією з актуальних задач, яка постає перед керівниками підприємств, фінансистами та науковцями, є розробка і впровадження методів ефективного управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності. Це передбачає удосконалення існуючих методів його аналізу, з урахуванням вимог національних, міжнародних стандартів та сучасних досягнень інформаційних технологій. Розв'язання цих завдань потребує ретельного дослідження існуючого на сьогоднішній день досвіду, що необхідно для встановлення об'єктивності у визначенні напрямків удосконалення методики аналізу і прогнозування фінансових результатів. Аналіз результатів досліджень вчених-економістів свідчить, що теоретичні та практичні розробки щодо аналізу фінансових результатів потребують проведення подальших досліджень в напрямку їх удосконалення. До них слід віднести: відсутність єдиного підходу до визначення класифікації видів діяльності при формуванні фінансових результатів; оптимізацію обліку фінансових результатів як важливого джерела інформації для прийняття управлінський рішень; необхідність розробки нових підходів до аналізу результативності роботи підприємств, що відповідають сучасним інформаційним потребам користувачів та можливостям інформаційних технологій. Розглянуті теоретичні аспекти використання економічного аналізу в управлінні прибутком підприємства, а саме розробка ефективних управлінських рішень з застосуванням апарату економіко-математичних методів і моделей управління формуванням і розподілом прибутком підприємства, планування прибутку й інших фінансових результатів підприємства з урахуванням висновків економічного аналізу, виявлені недоліки в методичному інструментарію дозволили запропонувати методику, що заснована на застосуванні тренду, сезонної та випадкової компоненти. Вдосконалений механізм прогнозування розвитку прибутку підприємства за рахунок доповнення його методикою визначення інтервального прогнозу динаміки прибутку підприємства з урахуванням особливостей його діяльності на підставі методів математичної статистики. Розроблені методики і конкретні рекомендації можуть широко використовуватись для формування інформації про розвиток прибутку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень суб'єктами господарювання незалежно від сфери діяльності, організаційно-правового статусу і форми власності.

Література:

1. Аналіз господарської діяльності / Під ред. Белобородової В.А. – К.: Либідь, 1999. – 420 с.

2. Економічний аналіз: Навч. посібн. / За ред. М.Г. Чумаченка. – Житомир, 2003. – 560 с.

3. Мельник В.М. Основи економічного аналізу (короткий теоретико-методологічний курс): Навчальний посібник / В.М. Мельник – Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. – 183 с.

4. Ковальчук В.М. Історія світової та української економічної думки / В.М. Ковальчук, М.У. Сарай. – Тернопіль: Астон, 2004. – 188 с.

5. Федулова Л.І. Автореферат дисертації Системне управління підприємством на основі організаційно-економічних моделей / Л.І. Федулова; НАН України: Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 1998. – 44 с.

Стаття надійшла: 04.10.2012 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Міщенко В.А.